

Яцишин Анна Володимирівна, к.пед.н., с.н.с., заступник директора з наукової роботи Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, anna13.00.10@gmail.com

Яськова Наталія Василівна, молодший науковий співробітник Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України.

ПРО МЕТОДИКУ ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ ДЛЯ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ АСПІРАНТІВ, НАУКОВИХ І НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

У роботі [4] наголошено, що нині все більше уваги та постійному моніторингу соціальних мереж приділяють уряди, поліція і охоронні організації зарубіжних країн, оскільки зміни настрою в суспільстві особливо назрівання соціальних конфліктів зазвичай добре відображаються в соціальних мережах. Також соціальні мережі є важливим інструментом для маркетологів, які спостерігають за виникненням і розповсюдженням певних трендів у соціальних мережах.

Наразі електронні соціальні мережі завдяки зручності їх інструментів і сервісів стали основними для швидкого зворотного зв'язку з громадськістю. У публікації [10] зазначено, що електронні соціальні мережі є зручним засобом взаємодії між дослідниками з різних країн та обміну досвідом і розповсюдження результатів досліджень, спостереження за реакціями учасників на обговорення чи відомості про певні питання (подобається, не подобається), запрошування бажаючих для участі у різних наукових заходах тощо.

Щоденно у світі проводиться багато наукових масових заходів: семінари, конференції, майстер-класи, тренінги тощо за темами, пов'язаними із різними науковими дослідженнями, публікуються нові книги і журнали. Дослідники намагаються поширити свої наукові результати серед колег, розміщуючи посилання на них чи оголошуючи, де їх можна переглянути чи завантажити [6]. У наукових соціальних мережах як і в звичайних варто підписатися на обрану людину чи тематичну сторінку, і нові надходження постійно відображатимуться в особистій стрічці новин. Також багато дослідників хочуть поділитися власними напрацюваннями у професійних мережах з метою почути відгуки про свою роботу. Можна отримати аналітичні звіти, які матеріали привертають найбільшу увагу, і отримати схвалення та відомості про те, з яких країн користувачі цікавилися вашими публікаціями [6].

Вченими доведено, що нині найпростішим засобом для інформаційної підтримки і для організації наукових масових заходів є мережа Інтернет. Тому, застосування електронних соціальних мереж для інформаційно-аналітичної підтримки наукових масових заходів має низку переваг та особливостей: безкоштовна реклама наукового заходу; можливість в будь-який час приєднатися до заходу, запланувати участь, зацікавитись; можливість оперативної організації обговорення певних організаційних

питань; безкоштовний доступ до всіх представлених матеріалів конференції; можливість отримувати статистичні дані про бажаючих взяти участь у науковому заході, про кількість зацікавлених у заході, про користувачів, яким сподобався захід, що був проведений, тощо [9].

У публікації [2] описано унікальні особливості Instagram, яких не має у Facebook чи Twitter, з метою полегшення використання Instagram для навчання майбутніх медиків. Instagram швидко перетворився на одну із найбільших у світі соціальних мереж, де зареєстровано понад 700 мільйонів користувачів. Instagram теж можна застосовувати для професійного розвитку та навчання. Використання Instagram для медичної освіти відстає від Facebook та Twitter, оскільки багато викладачів ще не визнають потенціалу даної соціальної мережі.

Популярною соціальною мережею для мікроблогів є Twitter, що сприяє спілкуванню людей, які надсилають короткі повідомлення до 140 символів. Хоча це дозволяє людям постійно перебувати в контакті, значення Twitter в контексті освіти є менш відчутним. У публікації [3] проаналізовано дослідження щодо використання Twitter у навчанні протягом 10 років з метою визначення його користі для студентів. Розглянуто публікації та зроблено аналіз у чотирьох основних категоріях: профіль досліджень, конкретні способи використання Twitter у навчанні, вплив на взаємодію та на результати навчання студентів. Визначено, що Twitter найчастіше використовувався для спілкування та оцінки. В даний час найвигіднішим у Twitter є, мабуть, використання технології «push». Наприклад, викладач надсилає студентам важливу інформацію про курси, домашні завдання та терміни тестування, а також це платформа для взаємодії з однолітками. Запропоновано п'ять вказівок, які можуть допомогти підвищити навчальну цінність використання Twitter [3].

У роботі [7] запропоновано підхід щодо створення та інтеграції даних профілів користувача у наукових соціальних мережах та відкритих реєстрах. Застосування цього підходу забезпечує максимізацію представлення відомостей про наукові публікації та дослідницьку роботу науково-педагогічного працівника для світового наукового співтовариства. Таким чином, дослідник отримує значні можливості для розширення співпраці з вітчизняними та закордонними організаціями чи науковцями.

Про доцільність застосування електронних соціальних мереж для виконання науково-дослідної роботи в університетах зазначено у статті [1]. Електронні соціальні мережі є зручним засобом для проведення опитувань і анкетувань, створень тематичних груп з метою обговорення певної проблеми, можна аналізувати дані з персональної сторінки користувача і визначати його соціально-психологічний портрет. Також завдяки цим мережам можна взаємодіяти між дослідниками з різних країн та обмінюватися досвідом і розповсюджувати результати досліджень, запрошувати бажаючих для участі у різних наукових заходах та ін.

Підтримуємо попередження щодо застосування електронних соціальних мереж, висловлене українськими вченими [5], про те, що

соціальні мережі дають можливість для формування загальних компетентностей лише в тих випадках, якщо освітній процес здійснюють соціально-професійно компетентні викладачі, вчителі, які повною мірою володіють навичками використання та спілкування в електронних соціальних мережах.

Для часткового вирішення окреслених вище проблем і була розроблена *методика використання електронних соціальних мереж для розвитку інформаційно-дослідницької компетентності аспірантів, наукових і науково-педагогічних працівників*. Запропонована методика включає в себе: мету та зміст, форми, методи та засоби. Головною метою використання електронних соціальних мереж у науково-дослідній роботі є розвиток інформаційно-дослідницької компетентності аспірантів, наукових і науково-педагогічних працівників. Головними засобами розвитку інформаційно-дослідницької компетентності аспірантів, наукових і науково-педагогічних працівників обрано електронні соціальні мережі та їх сервіси, а також комп'ютери, смартфони, планшети з доступом до мережі Інтернет. Основною для реалізації методики є спецкурс «Електронні соціальні мережі у науково-дослідній роботі». Розроблений авторський спецкурс «Електронні соціальні мережі у науково-дослідній роботі» спрямований на аспірантів, наукових і науково-педагогічних працівників. Програма спецкурсу включає таку тематику занять: «Історія розвитку електронних соціальних мереж та основні терміни і поняття», «Характеристика вітчизняних і зарубіжних електронних соціальних мереж», «Сервіси електронних соціальних мереж», «Створення та супровід сторінок та тематичних груп в електронних соціальних мережах», «Організація та проведення опитувань в електронних соціальних мережах», «Інформаційна підтримка масових заходів із застосуванням електронних соціальних мереж», «Розбудова особистого іміджу та іміджу організації із застосуванням електронних соціальних мереж». Рекомендованими методами є: традиційні (міні-лекція, пояснення, дискусія, практичні вправи, аналіз контенту, аналіз фото, зображень та відомостей та ін.) та ті, що можна використовувати у електронних соціальних мережах, а саме: методи проектів, портфоліо, онлайн-обговорення, онлайн-опитування, чат, веб-конференція та ін.

Виконуючи наукові дослідження, зокрема, психолого-педагогічного напрямку, важливим є проведення спостереження, опитування, бесід, анкетування, тестування тощо. І наразі електронні соціальні мережі можна використати як засоби для проведення певних аспектів дослідження. Науковцями вже доведено, що електронні соціальні мережі мають вагомий дидактичний потенціал, адже завдяки ним підвищився рівень вмотивованості і зацікавленості студентів/учнів, учасники можуть підвищувати свою самооцінку і набувати соціального досвіду.

Вважаємо, що використання електронних соціальних мереж є перспективним: для проведення певних частин наукових досліджень; поширення результатів наукових досліджень; повідомлень про наукові

масові заходи; для підтримки наукової комунікації; для розвитку інформаційно-дослідницької компетентності аспірантів, наукових і науково-педагогічних працівників.

Список використаної літератури:

1. Kovach, V.O., Deinega, I.I., Iatsyshyn, Anna V., Iatsyshyn, Andrii V., Kovalenko, V.V.: Electronic social networks as supporting means of educational process in higher education institutions. Proceedings of the 1st International Workshop on Cyber Hygiene & Conflict Management in Global Information Networks, Kyiv, Ukraine, November 29-30, 2019, CEUR Workshop Proceedings (2019, in press).

2. Shafer, S., Johnson, M.B., Thomas, R.B., Johnson, P.T., Fishman, E.K.: Instagram as a Vehicle for Education. *Academic Radiology* 25(6), 819–822 (2018). doi:10.1016/j.acra.2018.03.017.

3. Tang, Y., Hew, K.F.: Using Twitter for education: Beneficial or simply a waste of time? *Computers & Education* 106, 97–118 (2017). doi:10.1016/j.compedu.2016.12.004.

4. Болл Філіп. Як нас досліджують через соціальні мережі. - Режим доступу: <https://www.bbc.com/future/article/20130411-want-to-be-happy-travel-further>.

5. Гуревич Р. Інтернет і його соціальні мережі в сфері освіти: напрями використання / Зб. наук. пр. III Міжнар. наук.-практ. конф. «ІКТ в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи» – С. 52–56. – Режим доступу : http://ubgd.lviv.ua/konferenc-/kon_ikt/plen_zasid/Gurevuch.pdf.

6. Ламі Ясна. Соціальні мережі для науковців / Суспільство. – Режим доступу: <http://studway.com.ua/socmerezhi-dlya-naukovciv>.

7. Семенець А.В. Марценюк В.П. Про підхід до застосування наукових соціальних мереж для максимізації представлення інформації про наукові публікації. *Медична інформатика та інженерія*. – 2015. – № 4. – С. 15-28. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mii_2015_4_5.

8. Яцишин А.В. Використання цифрових відкритих систем у підготовці аспірантів і докторантів // *Освіта та розвиток обдарованої особистості*. – 2018. – №1 (68). – С. 18-23.

9. Яцишин А.В. Інформаційно-аналітична підтримка наукових масових заходів із використанням електронних соціальних мереж / *Матеріали наук.-практ. інтернет-конф. «Інформаційні технології в освітньому процесі 2017» ЧОППО імені К.Д. Ушинського, м. Чернігів, 2017.*

10. Яцишин А.В. Про застосування електронних соціальних мереж у підготовці аспірантів і докторантів / *Актуальні питання сучасної інформатики: Тези доповідей II Всеукр. науково-практ. конф. з міжнар. участю «Сучасні інформаційні технології в освіті та науці» (09-10 листопада 2017 р.)*. – Житомир, 2017. – Вип. 5. – С.197-202.